

**GAZDASÁGFEJLESZTÉSI TERV
SÜLYSÁP VÁROS
Javaslattevési munkarész**

2020. november

Vezetői összefoglaló	2
1. A javaslattételi munkaanyag módszertani megalapozása	7
1.1. A helyzetelemző munkarész módszertana	7
1.2. A hatásvizsgálati munkarész módszertana.....	9
2. A helyzetelemzés legfontosabb megállapításai - a település általános állapota.....	10
3. A hatásvizsgálat legfontosabb megállapításai - a település Covid kitettsége.....	14
4. Javasolt intézkedési területek és intézkedések - fejlesztési stratégia	16
4.1. A helyi gazdaság élénkítése.....	16
4.2. Közlekedés és infrastruktúra fejlesztés	23
4.3. Klímavédelem	26
4.4. Kommunikáció és közösségi bevonás.....	26
4.5. Turizmus	28
4.6. Településmarketing.....	29
Összegzés	30
Mellékletek	35

Vezetői összefoglaló

Jelen dokumentum Süllysap Város Gazdaságfejlesztési Terv III./III javaslattételi részfeladatát tartalmazza. A dokumentum célja Süllysap Városnak a COVID-19 járvány, és az ennek következtében kialakuló gazdasági változásokra adható reakciójának, stratégiájának segítése a főbb fejlesztési irányvonalak felvázolásával. A település vezetésével együttműködve, az érintettek véleményének bevonásával javaslatot teszünk a válság hatásait ellensúlyozó, illetve a további fejlődést megalapozó gazdaság-(re)vitalizációs és fejlesztési programra, melyen belül meghatározzuk az önkormányzat számára a helyi gazdaság komplex - a településirányítás társadalmi- és környezeti szempontjait is szem előtt tartó - fejlesztése érdekében javasolt lépéseket.

A 2020 tavaszán kialakult járványügyi helyzet rövid- és hosszú távú hatásai mind az önkormányzati, mind a lakossági és a gazdasági szféra szereplőit is különleges kihívások elé helyezték, helyezik. A járvány második hulláma pedig bizonyította, hogy a válság kihívásokat generáló szerepére hosszabb távon is számítani lehet. A válság következményeinek felszámolását, a gazdaság újraindítását tehát ebben a viszonyrendszerben kell értelmezni, átgondolni.

A dokumentum elkészítése a Gazdaságfejlesztési Terv elkészülését segítő I. és II. munkarész főbb eredményein és meglátásain alapszik. Az I. munkarészben a település Covid pandémiát megelőző társadalmi, gazdasági állapotának felmérése, a helyi gazdaság versenyképességének területi összehasonlításban történő meghatározása, valamint a település járvány által fokozottan érintett gazdasági szereplőinek becslése történt meg. Tehát fényt derítettünk arra, hogy a válság milyen „állapotban” érte a települést, milyen lehet a járvány hatásainak való kitettsége és ellenálló képessége.

A helyzetfeltárást követően a II. munkarész (hatásvizsgálat) kiemelt célja a válság első konkrét hatásainak felmérése és - a legfrissebb adatok alapján - a minél pontosabb helyzetkép meghatározása volt, koncentrálna a munkaerő-piaci helyzetre, valamint a vállalkozások állapotára.

Az előző két munkarész megállapításaiból kiinduló javaslattételi rész azonban nem csak a szigorú értelemben vett gazdaságra vonatkozólag tesz megállapításokat, hanem a település fejlesztési feladatainak komplexitását tartja szem előtt, ami a járványhelyzet után is érvényes. Tapasztalataink alapján ehhez figyelembe kell venni, hogy hosszú távon az önkormányzat, a helyi közösség és a gazdasági szféra együttműködése hozhat érdemi fejlődést.

Fentiekből kiindulva, Sülysáp legfontosabb szereplőinek a bevonásával készült két megelőző munkarész alapján, a hosszú távú fenntartható fejlődéséhez szükséges stratégiai irányokat figyelembe véve, a következő területeken történő beavatkozásokat és intézkedéseket látjuk szükségesnek Sülysáp esetében:

A helyi gazdaság élénkítése

I. A helyi gazdaság védelmét és fejlesztését közvetlenül szolgáló intézkedések.

Az elsődleges feladat a válság hatásainak fékezése, illetve kivédése. Ennek eléréséhez a munkaadóknak és a munkavállalóknak a védelmét is szükségesnek tartjuk. Így kiemelt fontosságú:

- a. A nehéz helyzetbe kerülő helyi vállalkozások segítése, támogatása;
- b. A nehéz helyzetbe került helyi munkavállalók segítése, támogatás.

A helyi stratégiának ezzel kapcsolatban a vírushelyzet negatív hatásainak leginkább kitett vállalkozások tevékenységének minél hatékonyabb segítésére, valamint gazdasági és adminisztrációs terheik lehetőségekhez képest maximális csökkentésére kell irányulnia, kiegészülve a munkáját elvesztő aktív korú lakosság szociális támogatásával, illetve a helyi foglalkoztatás támogatásával, lehetőségeinek szélesítésével.

A helyi gazdaság ösztönzése, támogatása, a helyi vállalkozásokkal való szoros és folyamatos együttműködés a település-fejlesztés, település-vezetés klasszikus feladatai közé tartozik. Így a Covid helyzet idején különösen, de azon túlmenően továbbra is hangsúlyos feladat a helyi tervezésben:

- c. A helyi vállalkozások tevékenységének támogatása;
- d. További, célzott gazdasági felmérések és együttműködések kialakítása.

Ezen a területen belül kifejezetten ösztönözni és segíteni kell az induló vállalkozásokat, támogatni kell a működő vállalkozások hozzáadott-érték teremtő képességét, valamint serkenteni kell - a környező térségtől, illetve a fővárostól való - munkaerő-piaci függőséget oldó munkahely-teremtést. Mindezek együttesen a helyi gazdaság motorjai lehetnek Sülysáp esetén. A megfelelő gazdasági lépések megfogalmazásához elengedhetetlennek tartjuk a vállalkozói szférával történő folyamatos kommunikáció meglétét, illetve a gazdaság szereplőinek a helyi döntéshozatalba való folyamatos bevonását.

II. A település tőkebevonó képességének növelése

Az elmúlt időszak vizsgálata alapján a település szereplőinek forrás-lehívó képessége, sikeres pályázati tevékenysége kifejezetten gyengének mondható. Másik fontos tényező, hogy a következő évtől új uniós programozási periódus kezdődik, ami tudatos felkészülést igényel. Ezek indokolják, hogy a gazdaság élénkítését az alábbiakkal is erősíteni kell:

- e. A település, illetve a települési aktorok pályázati tevékenységének fejlesztése;
- f. Célzott és tudatos felkészülés a következő uniós költségvetési ciklus támogatásainak lehívására.

Közlekedés és infrastruktúra fejlesztés

III. A közlekedés fejlesztése

A közlekedési lehetőségek a helyben működő vállalkozások, valamint általában a munkavállalók szempontjából fontos versenyképességi szempontnak számítanak. Ezen túlmenően a közlekedés és infrastruktúra állapota fontos életminőségi tényező is. Mindezek a település versenyképességét együttesen befolyásolják. Ezekkel kapcsolatban az alábbi területekre kell a helyi stratégiának koncentrálnia:

- g. A közutak fejlesztése, a járdák és úttek felújítása;
- h. A kerékpárutak, valamint a kapcsolódó tárolókapacitás fejlesztése;
- i. Zajvédelem, illetve a zajszennyezés csökkentése.

Az intézkedéseknek biztosítaniuk kell a vállalkozások, a munkavállalók valamint összességében a helyi lakosok igényeinek kielégítését, az akadálymentes közlekedést, a biztonságos kerékpár forgalmat, valamint a minőségi életkörülmények, és az elfogadható zajterhelés elérését.

IV. További infrastruktúra fejlesztése

A közlekedés feltételeinek megteremtésén túl, a további infrastruktúra fejlesztése is fontos feladatként jelentkezik. Ezzel kapcsolatban a következők körvonalazódnak:

- j. Az esővíz elvezetési rendszer felülvizsgálata és korszerűsítése, valamint annak folyamatos karbantartása;
- k. A köznevelési intézmények fejlesztése;

A kérdéses feladatokkal kapcsolatban a vízvezetés biztosítása, a csatorna-rendszer karbantartása, a növekvő igényeket kiszolgáló bölcsődei-, óvodai-, iskolai férőhely kapacitások fejlesztése konkretizálható.

Klímvédelem

V. Fásítás, füvesítés, zöldterületek területének növelése

A klímavédelemmel kapcsolatos intézkedések fontossága a fenntarthatóság és a lakosság életkörülményeinek szempontjából is értelmezendő. A nem közvetlen termeléssel összefüggő, zöld-célú

beruházások a közösség számára jelentenek hasznot. Ezzel kapcsolatban a következő területekre kell a helyi fejlesztésnek koncentrálnia:

- l. Az útmenti területek fásítása, a már meglévő növényzet karbantartása;
- m. A jelenlegi zöldterületek minőségének javítása;
- n. Közösségi terek fenntartása, illetve újak kialakítása.

Kommunikáció és közösségi bevonás

VI. A lakossággal való kapcsolat erősítése

Egy jól megtervezett fejlesztési stratégia nem hagyhatja figyelmen kívül a lakossági igényeket. Fontos a civil kezdeményezések szerepe is, mivel ezek a közösség kohézióját erősítik. A helyi közösség állapotának pedig a civil szervezetek a tükrői. Ezekből kiindulva, a közösség fejlesztése és bevonása a következő intézkedési területeket indokolja Súlysápon, az előzetes vizsgálatok, és a fontosabb szereplők bevonásával készült eredmények alapján:

- o. Civil kezdeményezések felkarolása, támogatása;
- p. A lakosság véleményének, lakossági felmérések eredményeinek a beépítése;
- q. A XXI. Századi kommunikáció online lehetőségeit megteremtő, hatékony közösségi weboldalak fejlesztése;
- r. A helyi lakosok végzettségi karakterisztikájának javítása, továbbtanulási lehetőségeinek kiszélesítése, a továbbtanulás támogatása, ösztönzése.

Turizmus

VII. Turizmusfejlesztés

A turizmus a járvány által leginkább érintett ágazat. Ugyanakkor a járványt megelőző időszak egyik legdinamikusabban fekvő szektora volt, tehát érdemes a stratégiában ezzel is foglalkozni. Reálisan az egynapos vagy kiránduló turizmus lehet gazdaságfejlesztési cél, különösen Budapest közelségénél fogva. Bár megalapozása körültekintő tervezést igényel, a fejlesztési stratégiában külön pontként szerepel:

- s. A helyi turizmus megalapozása, fejlesztése.

Településmarketing

VIII. Településmarketing stratégia és imázs építés

Az imázs a települések versenyképességének kritikus pontja, ezért a fejlesztési stratégiai elemeként kell kezelni. Sülysápot egy terméknek kell tekinteni, amelyet a piacon akarunk értékesíteni. Ezek alapján fontosnak tartjuk, hogy a település stratégiája az alábbira is kitérjen:

t. Tudatos településmarketing kialakítása

A helyzetelemzés valamint a hatásvizsgálat eredményei alapján, a település vezetőivel és legfontosabb szereplőivel folytatott egyeztetések nyomán, és tekintettel a szakmai tapasztalatokra úgy véljük, a fent leírt intézkedési területek mentén, a Covid járvány hatásainak kivédése után, Sülysáp külső és belső versenyképessége növelhető, a város hosszú távú fejlődési pályára állítható.

Budapest, 2020. november „.....”

.....

Dr. Lendvay Endre

ügyvezető

Responsum Kft.

1. A javaslattételi munkaanyag módszertani megalapozása

A dokumentum elkészítése a Gazdaságfejlesztési Terv elkészülését segítő I. (helyzetelemzési) és II. (hatásvizsgálati) munkarész főbb eredményein és meglátásain alapszik. Az I. munkarészben a település járványügyi helyzetet megelőző társadalmi, gazdasági státuszának feltérképezése, a helyi gazdaság versenyképességének országos, megyei és járási viszonyrendszerben történő meghatározása, valamint a település azon gazdasági szereplőinek azonosítása történt meg, melyeket a rendkívüli helyzet fokozottan érint.

1.1. A helyzetelemző munkarész módszertana

A fejlesztési irányok meghatározásához az RSC (Regionális Scorecard) modellt alkalmaztuk. Az RSC módszertanon alapuló gazdaság-revitalizációs és -fejlesztési modell egyedisége abban áll, hogy a jelenlegi rendkívüli gazdasági folyamatokra, valamint a már látható és a jövőben várható hatásaira egyaránt érzékeny mutatórendszert épített fel, mely alkalmas:

1. a válság előtti gazdasági és társadalmi helyzethez képest történt változások irányának és szerkezetének leírására,
2. a helyi gazdaság érintettségének és ellenálló-képességének azonosítására,
3. a helyi gazdaság versenyképességének országos viszonyrendszerben történő meghatározására, valamint
4. az önkormányzat által a helyi gazdaság fejlesztése érdekében tehető lépések kidolgozására.

A helyzetelemzés során Sülysáp külső és belső adottságainak átfogó felméréséhez, ennek részeként a gazdasági, társadalmi jelenségek azonosításához 24 mutatószámot használtunk fel (ún. feltáró indikátorkészlet). A specifikus értékeket Magyarország összes településére kiterjedő, több mint 250.000 egyedi adatból felépülő benchmark adatbázis alkalmazásával értelmeztük. A feltáró indikátorokat további közel 100, az azonosított jelenségek mélyebb megismerését segítő települési jellemzőt mérő adatsor támogatta (ún. részletező indikátorkészlet). A település egyedi indikátorai és a benchmark adatbázis különböző statisztikai módszerekkel történő összevetése, Sülysáp helyzetének térségi viszonylatban, továbbá településméret és karakter szerint történt vizsgálata tette lehetővé a fejlesztési fókuszok megfelelően alátámasztott kijelölését. Az indikátorok többsége 2-5 adatból állt össze, melyeknek értékeit az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TeIR), a Központi Statisztikai Hivatal (KSH), a palyazat.gov.hu, valamint a valasztas.hu által közölt adatsorok felhasználásával számítottuk ki.

A helyi gazdasági-társadalmi jellemzők sokoldalú, versenyképességi szempontú, országos szintű összehasonlító elemzése tette lehetővé, hogy átfogó és részletes képet kapjunk a település válságot megelőző állapotáról, a válság által érintett területekről, valamint arról, hogy az önkormányzat mit tehet a helyi gazdasági élet helyreállítása és továbbfejlesztése érdekében. A válság hatásainak kezelésében a települési önkormányzatokat kulcsszereplőnek tekinthetjük, hiszen számos lehetőségük van a cselekvésre érdekképviselői, közhatalmi, beruházói, tulajdonosi és foglalkoztatói, illetve számos egyéb szerepükből adódóan.

Az RSC-módszertannal integráltan közelítjük meg a település- és területfejlesztés témakörét, mely a tényeken alapuló döntéshozatal eszközrendszerével segíti Súlysáp önkormányzatának döntéshozóit, valamint a gazdasági szereplőket. A rendszer lényege, hogy strukturált információt kínál a fejlesztési területek azonosításához, és a gazdaságfejlesztési akciók megtervezéséhez egyaránt, emellett rugalmasan alkalmazható a helyi viszonyokhoz igazítva. Ezáltal képes a települési sajátosságokra építve a térségi cselekvéshez alapot nyújtani, támogatva a hálózatosodási törekvéseket.

A módszertan három dimenzióra épül: a településre ható külső (ún. PESTEL)¹ tényezőket (Képviselő, Gazdaság, Társadalom, Infrastruktúra, Környezet és egészség, valamint Szabályozási környezet), az önkormányzati eszközöket, és a rendelkezésre álló belső erőforrásokat kapcsolja össze. A módszertani keretrendszer a tényalapú döntéshozatalban nyújt segítséget Súlysáp vezetői számára, mind a fejlesztési területek prioritizálása, mind pedig a gazdaságfejlesztési akciók megtervezése területén.

A PESTEL modell adaptálásakor azt a hat tényezőt vettük figyelembe, melyek alapvetően jellemzik azt a környezetet, melyben a települési önkormányzatok meghozzák stratégiai döntéseiket. Ezen tényezők éppoly meghatározók egy település, mint egy vállalat számára, még ha hatásaik más módon érvényesülnek is (ezt érzékelteti az eredeti tényező-elnevezések módosítása is, mely kifejezetten a települési adaptáció következménye).

A belső, szervezeti tényezők vizsgálatára a Balanced Scorecard (BSC) eszközrendszerét adaptáltuk. A BSC egy olyan stratégiai keretrendszer, mely a SWOT-elemzéshez és a PESTEL-modellhez hasonlóan nagy népszerűségnek örvend az üzleti világban. Kellően összetett, ugyanakkor rugalmas és egyszerűen alkalmazható. Ez a rugalmasság tette lehetővé azt is, hogy a kidolgozott módszertan részeként a helyi gazdasági állapotának felmérésében és reális fejlesztési célok meghatározásában egyaránt szerepet játszhasson. A BSC települési adaptációjában is módosítottuk a modell eredeti szempontjait (ezek: a pénzügyi, a vevői, a működési folyamatok, és a tanulás-fejlődés nézőpontjai), mivel a vállalatok fókusz, valamint a települési célok eltérnek egymástól. A települési szereplők pénzügyi és általános gazdasági

¹ Az eredeti rövidítés a P(olitical) mint Politikai, E(conomical) mint Gazdasági, S(ocial) mint Társadalmi, T(echnological) mint Technológiai, E(nvironmental) mint Környezeti és L(egal) mint Jogi tényezőkből következik.

helyzetét; a lakosság általános észlelését és vélekedését a saját életminőségével kapcsolatban; az önkormányzat belső működésének hatékonyságát; valamint a helyi lakosok, az önkormányzat és a települési vállalkozások aktivitását, innovációs gyakorlatát, hagyományait a *Gazdaság és pénzügy, az Életminőség, a Hatékonyság* és az *Aktivitás* tényezők mentén mértük.

Az előzőekben meghatározott két szempontrendszerben (módosított PESTEL és BSC szempontrendszer) feltárt külső és a belső tényezők összekapcsolása (az ún. RSC-mátrixban) átfogó képet adott a település gazdaságának állapotáról, feltárva a szükséges és lehetséges beavatkozási pontokat.

1.2. A hatásvizsgálati munkarész módszertana

A válságot megelőző időszakra vonatkozó helyzetfeltárást követően a hatásvizsgálat (II.) munkarész legfontosabb célja a válság első konkrét hatásainak feltérképezése, és a legfrissebb statisztikai adatok alapján pontos helyzetkép meghatározása volt, különös tekintettel a munkaerő-piaci helyzetre, valamint a vállalkozások állapotára.

A hatásvizsgálat során megvizsgáltuk a 2020-as év első felében (2020. január - június) tapasztalható munkaerő-piaci folyamatokat a legfrissebb országos, pest megyei, budapesti, nagykátaai járási és települési adatok alapján. Az adatok forrása a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat idő- és településsoros adatai, a KSH településsoros adatai, valamint a Lechner tudásközpont ingázással kapcsolatos, szintén településsoros adatai voltak. A vállalkozásokkal kapcsolatos statisztikai vizsgálat adatainak forrása az Opten Kft. cégnyilvántartási adatbázisa volt. A módszertant ebben a munkarészben az összehasonlító elemzések és a leíró statisztika jelentette.

A hatásvizsgálat szekunder része kiegészült egy primer kutatással, melyet a Súlysápon működő vállalkozások körében végeztünk. Az ehhez összeállított, és az önkormányzat által elektronikusan, szeptemberben kiküldött kérdőív 239 helyi vállalkozáshoz jutott el (a cégnyilvántartás adatai alapján 294 vállalkozás volt 2020 augusztusában nyilvántartva), melyből összesen 32 vállalkozástól kaptunk választ. A felmérésben a gazdasági szereplőket vállalkozásuk jellemzőiről, a Covid tevékenységükre kifejtett hatásairól, a válságkezelő intézkedések megítéléséről, valamint az általuk prognosztizált gazdasági kilátásokról kérdeztük.

A minta ugyan nem reprezentatív a Súlysápon működő vállalkozásokra nézve, ám elegendő információt nyújtott ahhoz, hogy képet kapjunk a cégek aktuális helyzetéről. Az adatelemzést leíró statisztikák, keresztábra-elemzés és varianciaanalízis alkalmazásával végeztük el, SPSS programcsomag használatával.

2. A helyzetelemzés legfontosabb megállapításai - a település általános állapota

A helyzetelemzés során feltáró indikátorok bevonásával elvégzett országos főkomponens és klaszterelemzés eredményei alapján a Nagykátai járás településeinek karakterisztikája is meghatározásra került. Három főkomponens/mutató kialakításával - ezek az Életminőség, a Település-szervezettség és a Vállalkozó kedv - csoportosítottuk az ország településeit.

Magyarország településeinek hat, jól definiálható csoportja közül - a csoportok település-szám szerinti nagysága sorrendjében ezek a Lakótelepülések (44,8%), az Erőforráshiányos térségek (33,0%), a Kényszervállalkozók (19,0%), a Túlélők (1,7%), a Turisztikai zónák (1,3%) és a Kiemelt turisztikai központok (0,1%). Sülysáp a „Lakótelepülések” klaszter tagja. A klasztert alkotó településekre a magas életminőség és település-szervezettség mellett alacsony mértékű vállalkozó kedv és turizmus jellemző.

Az RSC modell alapján meghatározásra került Sülysáp pozíciója Magyarország, Pest megye és a Nagykátai járás viszonylatában, másrészt megvizsgálásra került a település helyzete településméret és karakter szerint is. Ennek során megállapítottuk, hogy míg Sülysáp a számításaink alapján a harmadik helyen szerepel a járás településeinek viszonylatában, a város minden összehasonlítási viszonylatban több szempont mentén is kedvezőtlen helyzetű település. A város összességében mind járási, mind megyei, mind pedig országos szintű összehasonlításban a viszonyszámok jelentős részét illetően elmarad az átlagos értékektől. Az összesen 24 indikátor kialakításával és bevonásával készült elemzésünk rámutatott, hogy a legtöbb szempont szerint (17 indikátor esetén) Pest megyéhez képest kerültek negatív tartományba az eltéréseket jelző mutatók. Magyarország viszonylatában 14, a Nagykátai járással összehasonlítva pedig 12 indikátor mentén kaptunk alacsonyabb értékeket a városára nézve.

Ha kifejezetten a gazdasági, pénzügyi körülményeket leíró indikátorokra koncentrálunk, akkor a helyi gazdaság helyzetéről alapvetően negatív kép rajzolódik ki. A három területi szint (országos, megyei, járási) viszonyszámai mentén ugyanis szinte minden esetben negatív eltéréssel találkozunk. Kiemelhető, hogy a vállalkozások jövedelmezősége jelentősen elmarad átlagoktól, és bár az ezer lakosra jutó társas vállalkozások száma a járási vonatkozásban kifejezetten kedvező Sülysápon, az egy vállalkozásra jutó bruttó hozzáadott érték a Nagykátai járáshoz viszonyítva is alacsony a városban. Kedvező, hogy 2014 és 2018 között az átlagnál jóval intenzívebben nőtt a helyi vállalkozások árbevétele, viszont a városban ugyanezen időszak alatt erőteljesebb a vállalkozások megszűnésének tendenciája, mint a járásban és a megyében (országos viszonylatban viszont kedvezőbb).

Miközben a vállalkozói szféra szerepét gyengének ítéltük meg a vizsgálataink alapján, az elemzéseink arra is rámutattak, hogy Süllyápon sem az önkormányzat, sem a vállalkozások, és egyéb szereplők sem tudtak számottevő európai uniós támogatási illetve innovációs pályázati forrást lehívni, mely meglátásaink alapján részben következik a teljes Közép-magyarországi régióra 2020-ig jellemző hátrányos forráselosztási mechanizmusból.

A civil szervezetek fajlagos számának kedvezőtlen süllyápi értékei kérdéseket vetnek föl, mivel az eddigi kutatásaink tapasztalatai és a statisztikai összefüggés-vizsgálatok eredményei alapján, a magasabb életminőséggel összefüggésben jóval kedvezőbb értéket kellett volna tapasztalnunk. A lakosság aktivitását, mely a települési döntéshozatalba való bekapcsolódás szándékát mutatja, szintén negatív Süllyáp esetében, minden területi szinttel összehasonlítva.

Vizsgálatunk a település erősségeit is jól kirajzolta. Az eredmények alapján Süllyáp lakói alapvetően jó életkörülmények között élnek, különösen a Nagykáti járás egészéhez képest. Az Életminőség dimenziójában a város szinte minden tényező mentén jól teljesített, ezen belül kiemelkedő a polgármester támogatottságának mutatója, ami azt jelzi, hogy a lakosok kifejezetten elégedettek a város vezetésével. A települési életminőség magyarországi viszonylatban is kedvező, igaz Pest megyével összevetve már több szempont mentén alulmarad az átlagtól. A polgármester támogatottságán túl kedvezőek a foglalkoztatottsági mutatók, valamint a közszolgáltatásokkal való ellátottság is jobb az átlagosnál, különösen az országos értékekhez képest. Szintén alátámasztja a fenti megállapítást a levegő és a környezet minőségére utaló légúti és daganatos megbetegedések lakossághoz viszonyított aránya, mely érték mindhárom területi szint mentén a pozitív tartományba került. Az Életminőség dimenziójában negatív értékekkel szerepel az alapvető közszolgáltatások elérhetősége és kihasználtsága, de összességében alig marad el az átlagos arányszámoktól. Az egy lakosra jutó nettó jövedelem értékei azt mutatják, hogy a süllyápi lakosság a járás többi településéhez képest magasabb kereseteket tudhat magáénak, ám Pest megyei átlagtól és némileg az országos összegtől is elmarad.

Az adófizető munkaképes korú lakosság arányát tekintve a város viszonylag jó helyzetben van nem csak járási, hanem megyei és országos szinten egyaránt. Az önkormányzati bevételek struktúráját vizsgálva (vagyis hogy költségvetési oldalról mennyire meghatározó a reálgazdasági szereplők jelenléte) látható, hogy Süllyáp életében országos és megyei összehasonlításban kevésbé meghatározó a vállalkozóktól és vendéglátóktól származó adóbevétel, ám járási viszonylatban ezek a számok már a környező településekhez képest kedvezőbb helyzetre utalnak.

A vállalkozások bevételeinek magas értéke mellett megemlíthető a pozitívumoknál Süllyáp és a településen élők környezettudatossága. Országos és megyei összehasonlításban kiemelkedő, de járási

viszonylatban is pozitív eltérést tapasztaltunk az alapvető infrastruktúrák öt év távlatában történt változását illetően is, ami arra enged következtetni, hogy a város ebben a tekintetben jól alkalmazkodott az életminőség dimenziójának vizsgálata során tapasztalt növekvő igényekhez.

Az RSC modell alkalmazása mellett további részletező indikátorok bevonásával vizsgáltuk Süllyás városának társadalmi és gazdasági sajátosságait, illetve összességében a helyi gazdaság válságnak való kitettségét is. A részletező elemzés során már jellemzően a járással történő összevetést hangsúlyoztuk. Ennek kapcsán fontos megjegyezni, hogy a főváros közelsége ellenére Pest megye járásait erőteljes belső egyenlőtlenség jellemzi, ahol a megyehatárt képező járások relatíve periférikus helyzetű területekké váltak. A Pest Megyei Területfejlesztési Program 2014-2020, a Nagykátai járást konkrétan, mint leszakadó térséget nevesíti. Ezen túlmenően magának a Nagykátai járásnak települései sem alkotnak egységet.

Az eredményeink szerint Süllyás lakosságának száma 2013 óta folyamatosan gyarapodik, amely elsősorban a betelepülő lakosoknak köszönhető. A beköltöző fiatalabb korosztályok hatására a népesség elöregedése jelentősen lassult, a lakosság adófizetőinek aránya kedvező képet mutat, ugyanakkor a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya alacsony. A város foglalkoztatottsági mutatói a vizsgált időszakban jók voltak, az egy lakosra jutó jövedelem átlagon felül értéke alapján pedig magas bérigényekre következtettünk.

Ugyanakkor a település foglalkoztatottainak jelentős részét (pontosan kétharmadát) teszik ki az ingázó munkavállalók, akik jövedelmüket nem helyben szerzik, és nem a helyi vállalkozásokat erősítik. Igaz az is, hogy miközben mind a három gazdasági szektor jelen van a településen, a vizsgált időszak tekintetében a környékbeli településekhez képest magasabb volt a helyben dolgozók aránya, és több nagyobb vállalkozás biztosított munkalehetőséget. Ezek is hozzájárultak ahhoz, hogy Süllyás a környékbeli települések számára is mikrotérségi központként funkcionál.

A gazdasági szerkezetet illetően, az adatok alapján a Nagykátai járás vállalkozásainak kicsivel több, mint tizede (14,2%) működik a városban. A járányt megelőző időszak adatai alapján kiemelhető az is, hogy a regisztrált vállalkozásokon belül mind az országos, mind a megyei és a járási átlagot is bőven megelőző a működő vállalkozások aránya, miközben utóbbiak száma a 2013-2017-es időszakot vizsgálva - ugyan az országos és megyei átlag alatt, viszont a járási átlag felett - növekedett. A járáson belül Süllyáson vannak jelen a legnagyobb súllyal a szolgáltatás területén tevékenykedő gazdasági szervezetek (több mint 50%), ugyanakkor itt a legkisebb a kereskedelmi és vendéglátó vállalkozások aránya (17% körül). Utóbbi tény esetén meg kell jegyezni, hogy az elmúlt hónapok tapasztalatai alapján a vírussal és hatásaival szembeni védelem érdekében tett intézkedések által leginkább érintett és sérülékeny szektoroknak a szálláshely szolgáltatás, a vendéglátás, valamint a művészet, szórakoztatás, szabadidő területén tevékenykedő szervezetek csoportjai bizonyultak. A gazdasági szervezetek

gazdálkodási forma szerinti osztályozását (GFO) összevetve a válság általi érintettségükkel, számításaink alapján Sülysápon a válságnak leginkább kitett vállalkozások aránya 5,5% (emellett még közel 16% viszonylag kitettnek számít). A kevésbé veszélyeztetett ágazatok részesedése ugyanakkor viszonylag magas a településen, arányuk 64% a Sülysápon működő gazdasági szervezetek közül, ami a járványhelyzet tükrében elsőre kedvező lehet.

3. A hatásvizsgálat legfontosabb megállapításai - a település kitettsége a válsághelyzetnek

A járványügyi helyzet kiszámíthatatlansága miatt a különböző szektorok eltérően reagáltak. A leginkább kitett ágazatok azonnali elbocsátással, illetve a munkalehetőségek felfüggesztésével, a válságnak kevésbé kitett iparági szereplők inkább a tevékenységeik átszervezésével, a távoli munkavégzés lehetőségének biztosításával, illetve egyéb intézkedésekkel. Sajnos a járvány második hullámának köszönhetően a válság elhúzódása olyan vállalkozásokat is nehéz helyzetbe hozhat, melyek nem a leginkább veszélyeztetett szektorokban működnek. Jelen elemzésünk megállapításai az első hullám utánra érvényesek, a friss tendenciák elemzése már újabb felmérést igényel.

A munkaerő-piaci folyamatok feltérképezésénél a nyilvántartott álláskeresők számára támaszkodtunk, figyelembe véve a megyei és budapesti adatokat is, mivel Sülysáp munkavállalói nagy részben Budapestre, illetve a megyében Vecsésre ingáznak.

Figyelembe véve, hogy a munkájukat elvesztők nem azonnal jelennek meg a nyilvántartásban, kijelenthető hogy az országos, megyei, budapesti, járási és települési tendenciák teljesen egybecsengtek: az év eleji kisebb mértékű emelkedést követően áprilistól egy intenzív növekedés volt tapasztalható a nyilvántartott álláskeresők számát tekintve. A növekedés tendenciája csökkenő értéket mutatott a vizsgált időszak végére, azonban már akkor is várható volt, hogy az érintett vállalkozások nem feltétlen térnek vissza a járvány előtt megszokott munkarendhez illetve növelik vissza a foglalkoztatotti létszámot. A második hullám ezt várhatóan tovább fokozza.

A Nagykátai járásban a válság leginkább a 25-54 év közötti aktív korosztályt sújtotta, illetve kicsivel nagyobb arányban a nőket. Végzettség szerint a leginkább érintettek a szakközépiskolai, technikai végzettséggel rendelkezők, körükben több mint másfélszeresére nőtt az álláskeresők száma, őket követik a gimnáziumi, valamint a főiskolai/egyetemi végzettséggel rendelkezők. A válság tehát - a vizsgált időszak tekintetében - jobban érintette a magasabb kvalifikált munkaerőt, mint az alacsonyabb képzettségűeket.

A sülysápi települési adatok együtt mozogtak a nagyobb téregységek tendenciáival. Egyértelmű, hogy a válság okozta környezetben a gazdasági szereplők jelentős része óvatosan tervez, ami kihat a munkaerő-felszívó képességükre, valamint a beruházások elmaradása, elhalasztása közvetve kihat a kevésbé sérülékeny szektorokra is. A járadék típusú ellátásokban résztvevők számának növekedése szintén jelzi, hogy az álláskeresők egyre nagyobb része nem tudott rövid távon visszatérni a munkaerőpiacra, ez pedig

azt is jelentheti, hogy az önkormányzati szociális szolgáltatások iránti kereslet is növekedni fog a közeljövőben.

A vállalkozások tekintetében már a helyzetelemzés során megállapítottuk, hogy szektorális érintettség alapján a leginkább veszélyeztetett ágazatokban (művészet, szórakoztatás, szabadidő, szálláshely szolgáltatás, vendéglátás, kereskedelem, gépjármű-javítás, egyéb szolgáltatás) működő vállalkozások aránya 20% körüli Súlyszápon. Ez az érték a Nagykátai járáson belül a legjobbak közé tartozik, azonban a válság esetleges továbbgyűrűzésével más szektorokban nőhet a kitettség. Különösen fontos lehet ez a településen a kisebb tartalékokkal rendelkező mikro- és kisvállalkozások, valamint az adott esetben exportra termelő nagy foglalkoztatók szempontjából.

A cégnyilvántartási adatok alapján 2020. augusztus elején 294 db vállalkozás működött Súlyszápon. Az összes vállalkozás közül ekkor 20 db állt kényszertörlesztés, 7 db felszámolás, 3 db végelszámolás alatt, 1 db cég ellen pedig hivatalból törlési eljárás indult. Ezen eljárások közül mindössze 5 db indult el 2020 márciusa után, vagyis a gazdasági válság hatásai akkor nem jelentkeztek még olyan mértékben, hogy az a súlyszápi vállalkozások nagy számú megszűnésével járjon együtt.

4. Javasolt intézkedési területek és intézkedések - fejlesztési stratégia

Fontos leszögezni, hogy a javaslatértékelési rész nem csak a szigorú értelemben vett gazdaságra vonatkozólag fogalmaz meg megállapításokat, de a település fejlesztési feladatainak komplexitását szem előtt tartva a teljes gazdasági-társadalmi-környezeti összefüggés-rendszerben gondolkodva. Tapasztalataink és a témára vonatkozó egyéb kutatások fényében egy település fejlesztése csak akkor lehet eredményes, ha mindezeket a dimenziókat figyelembe veszi. A válság hatásai még inkább előtérbe helyezik, hogy a települések vezetőinek, lakosainak és vállalkozóinak szoros, valamint egymás céljait kölcsönösen figyelembe vevő együttműködése hozhat érdemi fejlődést, és hosszú távú prosperitást.

A megelőző két munkarész alapján, a településvezetéssel és a helyi gazdasági szereplőkkel együttműködve, figyelembe véve nem csak a település fejlesztésének járványhelyzetre való reagálásához, de a hosszú távú fenntartható fejlődéséhez is szükséges stratégiai irányokat, felvázoljuk azokat a területeket, ahol beavatkozások szükségesek Sülysáp esetében, és ezekkel kapcsolatban konkrét intézkedési javaslatokat is megfogalmazunk.

4.1. A helyi gazdaság élénkítése

A helyi gazdaság a helyi fejlődés motorja, melynek optimális működtetése, illetve annak segítése mindenkori feladata egy települési stratégiának. Mivel vizsgálataink alapján - már a COVID-19 helyzetet megelőzően - a vállalkozói szféra igen kis súllyal van jelen, és a település számukra versenyképességi szempontból számos hátránnyal jellemezhető (pl. munkaerő hiánya, illetve a drága munkaerő, Budapest közelségének negatív hatásai, közlekedési/elérhetőségi problémák stb.), így a helyi gazdaság élénkítése mindenképpen stratégiai irány kell legyen. A reálgazdasági szereplőkre vonatkozó mutatók, illetve a helyi gazdaság összetételének részletes vizsgálata alapján azt is látjuk, hogy Sülysápon jelenleg néhány nagyobb prosperáló cég működik, ezen felül kevés számú, jellemzően alacsony hozzáadott értéket előállító gazdasági szervezet üzemel. AZ ebből a helyzetből való elmozdulás feltétlenül indokolt.

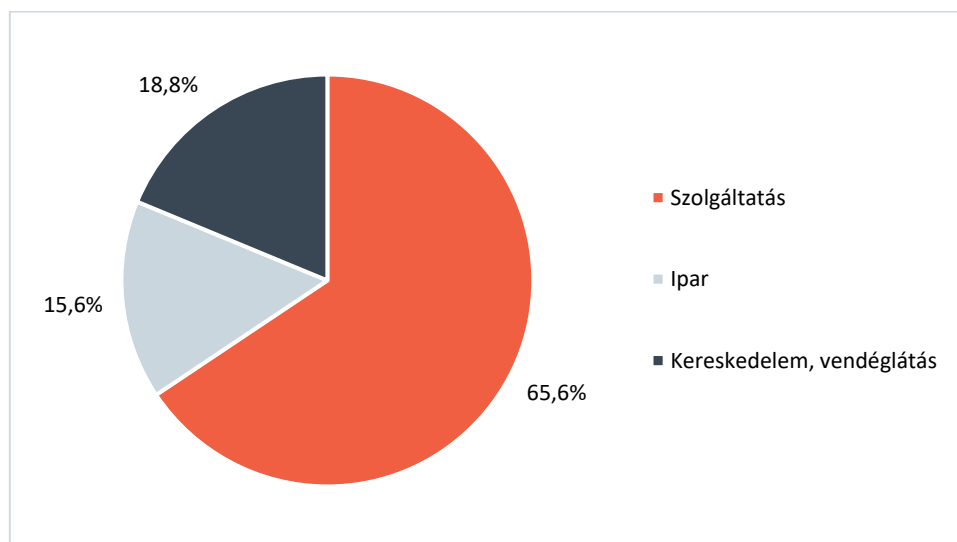
A helyi gazdaság tekintetében természetesen nem csak a munkaadókat, de a munkavállalókat, a helyi munkaerőt is segíteni kell. Mindezek különösen indokoltak a járványügyi helyzet kialakulását követően. A gazdaság élénkítéséhez külső források bevonására is szükség van, amivel kapcsolatban azonban arra a következtetésre jutottunk, hogy Sülysáp ezen a területen jelentős el/lemaradással jellemezhető. Fentiek figyelembevételével a gazdaság élénkítését a következő területeken tartjuk különösen indokoltnak.

I. A helyi gazdaság védelmét és fejlesztését közvetlenül szolgáló intézkedések.

A COVID-19 járvány hatásai - az egészségügyi kitettségen túl - közvetlenül és áttételesen is sújtják a gazdaságot. Az elmúlt hónapok során bebizonyosodott, hogy számos ágazat különösen kitett, és külső segítség nélkül nehezen, vagy egyáltalán nem tudja kivédeni a válság negatív következményeit. A helyzetelemző munkarész alapján Súlysápon a működő gazdasági szervezetek 20%-a a leginkább veszélyeztetett ágazatokban működik. A javaslattevői munkarész elkészítéséhez lefolytatott vállalkozói felmérés alapján azonban ennél nagyobb lehet a nehéz helyzetbe került vállalkozások aránya.

Az említett felmérésben résztvevő gazdasági szervezetek legnagyobb része (65,6%) a szolgáltatások területén működteti a vállalkozását, 18,8%-uk kereskedelemmel, vendéglátással foglalkozik, 15,6% pedig ipari tevékenységet folytat (1. ábra). A felmérésben résztvevő vállalkozások létszámát és pontos megoszlását ágazatok (GFO) szerint ld. az 1. mellékletben.

1. ábra: A felmérésben résztvevő vállalkozások megoszlása a főágazatok szerint, 2020

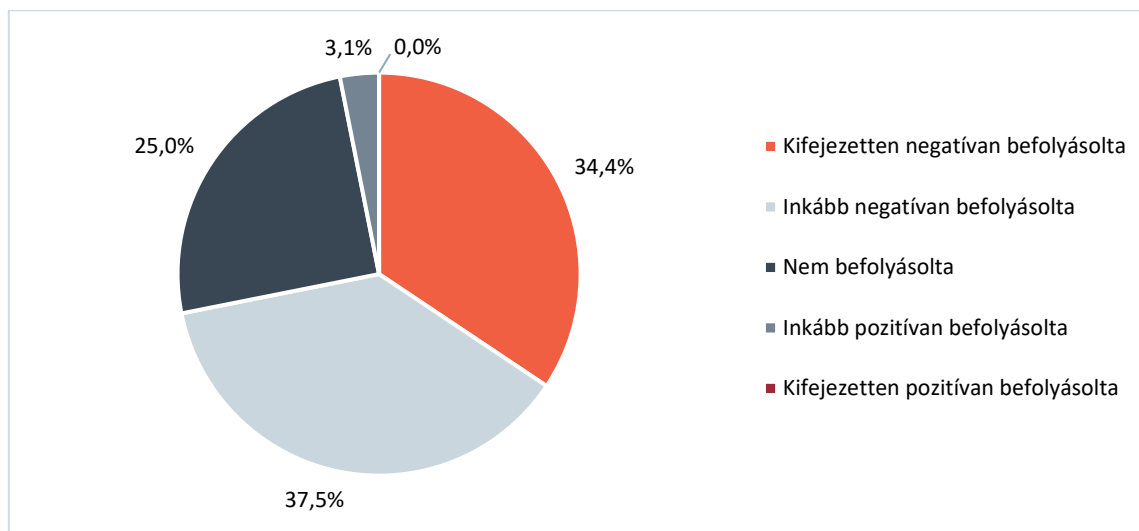
Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2020

A foglalkoztatotti létszám-kategóriák szerint a válaszadók összetétele nagyjából igazodik a Súlysápon működő gazdasági szervezetek struktúrájához. A legtöbb felmérésben résztvevő vállalkozó (12 fő) 1-9 főt foglalkoztat, emellett 11 egyéni vállalkozó töltötte ki a kérdőívet. 5 vállalkozás a 10-19 fős méretkategóriát, 1-1 cég pedig a 20-49, valamint az 50-249 foglalkoztatotti létszámú társaságokat képviselte.

Miközben az ágazati becslés 20%-ra tette a COVID-19 hatásainak különösen kitett vállalkozások arányát Súlysápon, a válaszadók 71,9%-a nyilatkozott úgy, hogy negatívan befolyásolták az elmúlt hónapok eseményei a vállalkozásuk működését, ezen belül 34,4% volt azoknak az aránya, akik a legrosszabb

értékeléssel minősítették a helyzetüket. A többiek számára sem hátránnyal, sem előnnyel nem járt eddig a járványhelyzet (2. ábra).

2. ábra: A megkérdezett vállalkozások megoszlása a járványhelyzet tevékenységükre gyakorolt hatásának megítélésére alapján (%)

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2020

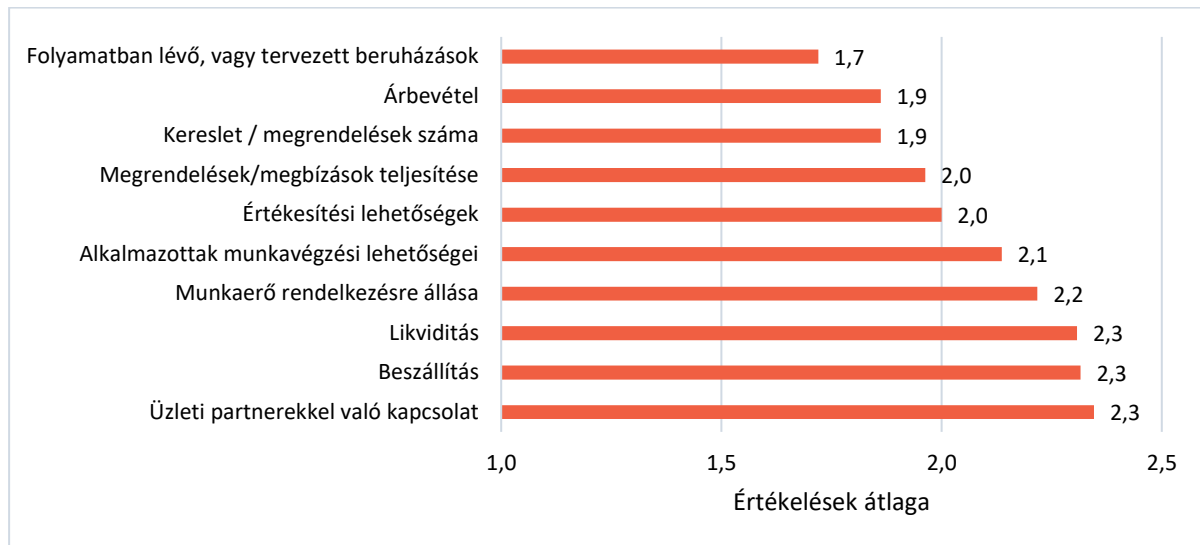
Arra a kérdésre, hogy összességében mennyire veszélyezteti a vállalkozás működését a járványhelyzet, egy tízfokozatú skála segítségével válaszolhattak a felmérésben résztvevő gazdasági szervezetek (ahol az 1-es érték jelentette, hogy egyáltalán nem jelent kockázatot, a 10-es érték pedig azt, hogy teljes mértékben veszélyt jelent a cégek üzemelésére nézve). A kérdőívet kitöltő vállalkozók átlagosan 6,3 erősségűre értékelték a kockázatot, amely közel erős közepes mértékű kitettséget jelent (a részletes eredményt ld. a 2. mellékletben).

Az egész évet áttekintve a tavaszi időszak nehézségei után a nyári hónapokban több vállalkozás helyzete is javult, ami vélhetően a korlátozások enyhítésének volt köszönhető. Ugyanakkor a válaszadók jelentős része az év utolsó hónapjaiban is jelentős kihívásokkal, a válság elhúzódásával számolt. A felmérés óta eltelt időszak ezeket az elvárásokat igazolta is.

Vizsgáltuk azt is, hogy a vállalkozások számára mely területeken okozott nehézséget a járványhelyzet (3. ábra). A válaszok alapján a járványhelyzet összességében minden téren inkább negatívan érintette a gazdasági szervezetek működését. A legerőteljesebb visszaesést a folyamatban lévő vagy tervezett beruházások, az árbevétel, valamint a keresletek/megrendelések terén tapasztalták a kérdőívet kitöltő

vállalkozások. A legkevésbé negatívan a likviditást, a beszállítást, valamint az üzleti partnerekkel való kapcsolattartást befolyásolta a járványhelyzet.

3. ábra: Egyes vállalászási jellemzők átlagos megítélése a járvány hatását illetően, a válaszadók véleménye alapján

Megjegyzés: 1-5 skálán, ahol: 1=kifejezetten negatív hatással van – 5=kifejezetten pozitív hatással van

Forrás: Saját szerkesztés, 2020

A cégek 83%-a szenvedett el árbevétel kiesést a koronavírus közvetlen, vagy közvetett hatásaiból fakadóan, közülük 23,3% volt azoknak az aránya, akik 20%-nál alacsonyabb mértékű bevételtől estek el. Közel 40%-uk 20 és 79% közötti veszteségből számolt be, míg közel egynegyedük szinte teljes árbevétel kiesést tapasztalt. A válaszadók 78%-a számított a felmérés idején további veszteségre a 2020-as év hátralevő részében, ezen belül 22% azoknak az aránya akik (szinte) teljes bevételkieséssel számolnak. Itt érdemes megjegyezni, hogy azok közül, akiknek az árbevétele csökkent az elmúlt hónapokban a legtöbben legalább fél évre, vagy ennél is többre becsülik a bevételek normalizálásához szükség időt. Ez jelzi azt is, hogy a válságkezelő intézkedéseknek, illetve a járványhelyzet hatásainak kivédésére irányuló helyi stratégiának hosszabb időtávval kell számolnia.

A cégvezetők legnagyobb része a kiadások csökkentésével próbálta meg ellensúlyozni a válság hatásait, ugyanakkor a továbbiakban ezzel a stratégiával kevesen kívánnak élni. A második legjellemzőbb alkalmazott válaszreakció a vállalati stratégia módosítása, vagy új kidolgozása volt, emellett a jövőre vonatkozóan is ezt a megoldást választották a legtöbben. A távmunka bevezetésével a résztvevők negyede élt (ugyanakkor az alkalmazottat foglalkoztató cégek 40%-a), ezt zömében a továbbiakban is kívánják alkalmazni. Ugyanennyien éltek a kormányzati eszközökkel is, miközben többen tervezték,

hogy igénybe veszik a támogatásokat². A legkritább esetben alkalmazott megoldások a követelésállomány csökkentése, a munkaerő leépítése, a munkavállalói bér csökkentése, valamint a munkanélküliek fizetés nélküli szabadságolása voltak, és ezeket jellemzően nem is tervezik bevezetni. A kérdőívet kitöltők számára a hitelfelvétel nem jelentett megoldást (az eredményeket részletesen ld. a 3. mellékletben).

Fontos azonban azt is megjegyezni, hogy a vizsgálatban részt vevő vállalkozások 31,0%-a úgy nyilatkozott, hogy csak korlátozott ideig tudja fenntartani a foglalkoztatotti létszámát, újabb korlátozások esetén pedig már 55,2%-uk kényszerülne létszámleépítésre. A fizetőképesség tekintetében, súlyosbodó körülmények mellett pedig 70,0% kerülne rövid időn belül nehéz helyzetbe.

A felmérésünk, valamint az országos helyzet figyelembevételével, az elsődleges feladat Súlysáp fejlesztési stratégiáját illetően a válság hatásainak fékezése, illetve kivédése. Ennek eléréséhez a munkaerő piac két fontos szereplőjének, a munkaadóknak és a munkavállalóknak a védelmét tartjuk szükségesnek, nemcsak nemzetgazdasági, de települési szinten is. Így Súlysáp esetén is kiemelt fontosságú:

- a. A nehéz helyzetbe kerülő helyi vállalkozások segítése, támogatása;
- b. A nehéz helyzetbe került helyi munkavállalók segítése, támogatás.

A helyi stratégiának ezzel kapcsolatban a vírushelyzet negatív hatásainak leginkább kitett vállalkozások tevékenységének minél hatékonyabb segítésére, valamint gazdasági és adminisztrációs terheik lehetőségekhez képest maximális csökkentésére kell irányulnia, kiegészülve a munkáját elvesztő aktív korú lakosság szociális támogatásával, illetve a helyi foglalkoztatás támogatásával, lehetőségeinek szélesítésével.

A javaslatételhez készült felmérés - a válaszadók által nehéznek ítélt hónapok átlagos száma - alapján úgy látjuk, hogy jellemzően azok a szolgáltatástípusok és ipari tevékenységek tartoznak a kevésbé sérülékeny ágazatok közé, melyek nem igényelnek fizikai közelséget az ügyfelekkel és a partnerekkel, míg a jellemzően csak a személyes találkozáson keresztül teljesíthető gazdálkodásformák jóval kitettebbek a járványhelyzet okozta nehézségeknek. Mindezek mellett, mivel foglalkoztatotti létszám-kategória alapján az egyéni vállalkozókra, valamint az 1-9 és a 10-19 főt foglalkoztató cégek működésére volt inkább negatív

² A kérdőívet kitöltő vállalkozások összességében egyébként átlagosan 5,8-es osztályzattal minősítették a kormányzati intézkedéseket egy tíz fokozatú skálán, ahol a 10 jelentette a teljes elégedettséget. Ez arra utal, hogy több résztvevő elégedett inkább a bevezetett eszközökkel, mint sem. A legkevésbé elégedettek az egyéni vállalkozók, valamint az 1-9 fős vállalkozások voltak.

hatással a járványhelyzet, így könnyen azonosíthatók azok a vállalkozások, melyek különösen segítséget igényelnek.

A felmérés eredményei alapján, a COVID-19 járvány elhúzódására tekintettel a helyi vállalkozások segítségét az alábbi területeken javasoljuk:

Feldolgozóipar: a beszállítás tekintetében;

Kereskedelem, gépjárműjavítás: kereslet-ösztönzése, az értékesítés lehetőségeinek bővítése;

Szakmai, tudományos, műszaki tevékenységet végző vállalkozások: a kereslet-ösztönzése;

Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenységgel foglalkozó vállalkozások: az alkalmazottak munkavégzési lehetőségeinek javítása, megbízások teljesítésének segítése, beruházás ösztönzés/támogatás;

Vendéglátás, szálláshely-szolgáltatás: az értékesítési lehetőségek bővítése, diverzív tevékenységek segítése;

Építőipar: beruházás ösztönzés/támogatás;

Humán-egészségügyi, szociális ellátás: az értékesítési lehetőségek bővítése, az alkalmazottak munkavégzési lehetőségeinek javítása;

Információ, kommunikációs vállalkozások: az értékesítési lehetőségek, a kereslet/megrendelések bővítése, az alkalmazottak munkavégzési lehetőségeinek javítása, illetve a folyamatban lévő vagy tervezett beruházások támogatása.

Az érintett vállalkozások segítségének egyszerű módja lehet ismertségük növelése megjelenési felület biztosításával (pl. önkormányzati weboldal, közösségi média), illetve iparűzési adó részletfizetés vagy halasztás lehetőségének biztosítása.

A helyiek jelentős része számára a munkahely elvesztése okozhat közvetlen problémát a járvány hatására. Ezen túlmenően, a járványhelyzettől függetlenül a település lakosságának jelentős részét teszik ki az ingázó munkavállalók, akik jövedelmüket nem helyben szerzik, és tudásukkal nem a helyi vállalkozásokat erősítik. Mindezekre választ a szociális támogatások bővítése jelenthet, különösen a rendkívüli helyzet éven túli elhúzódása esetén, illetve a helyben foglalkoztatás támogatási lehetőségeinek vizsgálata.

A helyi gazdaság ösztönzése, támogatása, a helyi vállalkozásokkal való szoros és folyamatos együttműködés a település-fejlesztés, település-vezetés klasszikus feladatai közé tartozik. Ez egybevág az Országos Területfejlesztési koncepció 1. számú fókuszterületével, és Pest megye Területfejlesztési Programjának 2. számú célkitűzésével is. További indok, hogy bár az ezer lakosra jutó társas vállalkozások száma a járási vonatkozásban kedvező Súlysápon, az egy vállalkozásra jutó bruttó hozzáadott érték a

Nagykátai járáshoz viszonyítva alacsony a városban. Emellett probléma, hogy a városban erőteljesebb a vállalkozások megszűnésének tendenciája, mint a járásban és a megyében.

Így a járványhelyzet idején különösen, de azon túlmenően továbbra is hangsúlyos feladat a helyi tervezésben:

- c. A helyi vállalkozások tevékenységének támogatása;
- d. További, célzott gazdasági felmérések és együttműködések kialakítása.

Ezen a területen belül kifejezetten ösztönözni és segíteni kell az induló vállalkozásokat, támogatni kell a működő vállalkozások hozzáadott-érték teremtő képességét, valamint serkenteni kell a környező térségtől, illetve a fővárostól való munkaerő-piaci függőséget oldó munkahely-teremtést. Érdemes áttekinteni az üzleti célra bérbe adható ingatlanok hasznosítási lehetőségeit is, valamint segítséget jelenthet a pályázati lehetőségek hirdetése, továbbítása a potenciális kedvezményezettek felé. Mindezek együttesen a helyi gazdaság motorjai lehetnek Sülysáp esetén. A megfelelő gazdasági lépések megfogalmazásához elengedhetetlennek tartjuk a vállalkozói szférával történő folyamatos kommunikáció meglétét, illetve a gazdaság szereplőinek a helyi döntéshozatalba való folyamatos bevonását. Erre rendszeres workshopokat, közös szervezeti keretek kidolgozását javasoljuk.

Az I. területen javasolt célzott gazdaságjavító intézkedésekkel, az MKKV-k támogatásával elérhető a helyi gazdaság dinamizálása, a több lábon álló gazdaságfejlesztés megvalósítása, a gazdasági húzóágazatok kialakítása, megerősítése, innovációs és versenyképességének javítása. Összességében csökkenthető a leszakadó lakosság aránya, megerősíthető a helyi vállalkozási szféra, hosszú távon növelhetők az adóbevételek, illetve elősegíthető a jelenleg ingázó munkavállalók helybeni foglalkoztatása.

II. A település tőkebevonó képességének növelése

Ez a feladat két oldalról is jelentkezik. Egyrészt az elmúlt időszak vizsgálata alapján a település szereplőinek forrás-lehívó képessége, sikeres pályázati tevékenysége kifejezetten gyengének mondható, ami a COVID-19 kitettséget - különösen a válság elhúzódásával - erősen befolyásolhatja, illetve a gazdasági szereplők és a település versenyképességét jelentősen ronthatja. Vizsgálataink alapján Sülysáp összességében kevésbé jól tudta az érdekeit érvényesíteni a Pest megyében elérhető operatív programok forráselosztását érintően. Az egy lakosra jutó összes támogatási összeg, mind pedig az uniós környezetvédelmi beruházások mértéke messze elmaradt a vizsgált területi egységek átlagaitól.

Másik fontos tényező, hogy a következő évtől új uniós programozási periódus kezdődik, ami újabb kihasználható, vagy akár kihasználatlan kapacitásokat jelenthet. Ezek indokolják, hogy a gazdaság élénkítését az alábbi két beavatkozási területtel is erősíteni kell:

- e. A település, illetve a települési aktorok pályázati tevékenységének fejlesztése;
- f. Célzott, és tudatos felkészülés a következő uniós költségvetési ciklus támogatásainak lehívására.

A helyi fejlesztés ideális állapota, amikor nincs szükség külső erőforrások bevonására a fejlődés generálásához. A versenyképesség elérése és fokozása ugyanakkor nem hiányolhatja a külső források megszerzését, még akkor sem, ha nem beszélünk fejlettségbeli lemaradásról. A meg nem szerzett támogatások nem csak kihagyott lehetőségként, de a fejlettségbeli különbségek okaként is jelentkezhetnek. Az uniós és hazai fejlesztési források megszerzése külön kiemelt prioritásként jelentkezik, mely hosszabb távon a járványhelyzettől is független kell legyen.

Feltétlen szükséges ehhez a települési kulcsszereplők lobbitevékenységének erősítése, mely mind az önkormányzati, mind a vállalkozói, mind pedig a civil szférát magában foglalja.

Rendkívül fontosnak tartjuk emellett az uniós következő, 2021-2027-es programozási időszakában elérhető források lehívására történő felkészülést, mert ez alapjaiban határozhatja meg a település közép és hosszú távú fejlődési potenciálját. Mindehhez - egy nagyon tudatos felkészüléssel - szükség van az önkormányzat, a vállalkozások, és az egyéb kedvezményezettek támogatási lehetőségeinek felmérésére, a rendelkezésre álló források és fejlesztési célok összerendelésére.

Egy helyesen megfogalmazott és végrehajtott forrás-allokálással elérhető a fejlesztési lehetőségek bővülése, a helyi vállalkozói szféra erősítése, összességében a vállalkozó kedv növelése, a lakosság életminőségének javítása, ezáltal a családok helyben tartása.

4.2. Közlekedés és infrastruktúra fejlesztés

III. A közlekedés fejlesztése

A közlekedés és az infrastruktúra fejlesztésénél két szempontot kell mindenképpen figyelembe venni. Egyrészt a közlekedési lehetőségek a helyben működő vállalkozások tevékenysége, valamint a munkavállalók munkába jutási lehetőségei szempontjából fontos versenyképességi szempontnak

számítanak, ami áttételesen összességében a település versenyképességét befolyásolja. Másrészt a közlekedés és infrastruktúra állapota fontos életminőségi tényező, mely a helyi jól-lét tekintetében az utóbbi évek kutatásainak egyik kiemelt területe.

Az intézkedés-terület egybevág az Országos területfejlesztési koncepció 3. számú fókuszterületével, és az EU 2020 fenntartható fejlődési irányelveivel, valamint Pest megye Területfejlesztési Programjának 2. célkitűzésével. A közlekedés javítását indokolja az is, hogy elemzéseink alapján Süllyp nincs előnyös helyzetben a megközelítési és közlekedési kapcsolatok terén. Ennek azért van nagy jelentősége, mert a város vállalkozásai jelentős versenyhátrányban vannak Pest megye jobb közlekedési kapcsolatokkal rendelkező településeihez képest. A visszajelzések alapján a járdák szélesítése és akadálymentesítése a településen belüli közlekedést könnyíthetné meg, és ezáltal enyhíthetné az autós forgalom mértékét. A kerékpárral közlekedők a forgalmas főútvonalakat használják, ami egyrészt balesetveszélyes forgalmi szituációkat teremt, másrészt fennakadásokat okoz a személygépjármű-forgalomban is.

Fentiekkel kapcsolatban az előzetes vizsgálataink alapján az alábbi területekre kell a helyi stratégiának koncentrálnia:

- g. A közutak fejlesztése, a járdák és úttek felújítása;
- h. A kerékpárutak, valamint a kapcsolódó tárolókapacitás fejlesztése;
- i. Zajvédelem, illetve a zajszennyezés csökkentése.

Az intézkedéseknek biztosítaniuk kell a vállalkozások, a munkavállalók valamint összességében a helyi lakosok igényeinek kielégítését, az akadálymentes közlekedést, a biztonságos kerékpár forgalmat, valamint a minőségi életkörülmények és az elfogadható zajterhelés elérését.

Az akadálymentes közlekedés biztosítása elsősorban a babakocsival közlekedők szempontjából merült fel. A biztonságos kerékpáros megközelíthetőség megteremtése a külterületek, valamint a szomszédos települések felé történő eljutás viszonylatában szükséges, különös tekintettel a személygépjármű-forgalommal erősen érintett útszakaszokra. A zajvédelem kapcsán kifejezetten a vasút mellett zajvédő fal létesítését, illetve a forgalmas közutak melletti településrészek zajvédelmének fejlesztését javasoljuk.

A javasolt intézkedésekkel elérhető a térszerkezet fejlesztése és kiegyensúlyozása Budapest agglomerációs környezetében, a vonzó környezeti feltételeket és életminőséget biztosító tér kialakítása, valamint összességében a helyi lakossági elégedettség növelése.

A kerékpáros fejlesztések a kerékpárral közlekedők arányának növekedését, a biztonságos kerékpáros közlekedés feltételeinek biztosítását, a személygépjármű-forgalom csökkenését szolgálják. Az intézkedésterületen megvalósuló fejlesztések a zajvédelmi beavatkozásokkal kiegészülve összességében az élhetőbb lakókörnyezet megteremtéséhez járulnak hozzá.

IV. További infrastruktúra fejlesztése

A nem közvetlenül a közlekedéshez kapcsolódó infrastruktúra kialakítása, fenntartása, működtetése ugyanolyan fontos és nevesített feladata az önkormányzatnak, mint a helyi közlekedés feltételeinek a kialakítása. Ezen belül az esővíz elvezetéssel kapcsolatos problémákat egy korábbi KEHOP pályázat felmérése is felvetette. Fontos kihívást jelent az is, hogy a betelepülő munkaképes korú lakosság is egyre bővülő igényeket támaszt. Ezekkel kapcsolatban - a helyzetfeltáró és hatásvizsgálati munkarész elkészítése során - a következő feladatok körvonalazódtak:

- j. Az esővíz elvezetési rendszer felülvizsgálata és korszerűsítése, valamint annak folyamatos karbantartása;
- k. a köznevelési intézmények fejlesztése.

A kérdéses feladatokkal kapcsolatban a vízelvezető árkok kimélyítése, a csatorna-rendszer karbantartása, a növekvő igényeket kiszolgáló bölcsődei-, óvodai-, iskolai férőhely kapacitások fejlesztése konkretizálható.

Az intézkedésekkel megvalósítható a csapadékvíz elvezetés fejlesztése, elérhető a lakosság életminőségének javulása, a növekvő számú népesség igényeinek kiszolgálása, és a családok helyben tartása.

4.3. Klímavédelem

V. Fásítás, füvesítés, zöldterületek területének növelése

A klímavédelemmel kapcsolatos intézkedések a fenntarthatóság és a lakosság életkörülményeinek, jólétének szempontjából is fontosnak értelmezendők. A klíma- illetve körkörös gazdaság irányába történő elmozdulás mind a hazai, mind a település helyi gazdaságának kiemelt célja kell legyen. Ugyanakkor, a nem közvetlen termeléssel összefüggő, zöld-célú beruházások a közösség számára jelentenek hasznot. Az intézkedés-terület indokoltságát az EU 2020 fenntartható fejlődéssel kapcsolatos irányai is alátámasztják. Ezzel kapcsolatban, a megelőző vizsgálatok alapján, Süllysáp esetén a következő területekre kell a helyi fejlesztésnek koncentrálnia:

- l. Az út menti területek fásítása, a már meglévő növényzet karbantartása;
- m. A jelenlegi zöldterületek minőségének javítása;
- n. Közösségi terek fenntartása, illetve újak kialakítása.

A konkrét intézkedések tekintetében tehát az útvonalak mentén új fák ültetése, és a jelenlegi növényzet hatékony karbantartása, gondozása jelentkezik. Ezekkel kapcsolatban, a vizsgálataink alapján a játszóterek, parkok folyamatos karbantartását kell megvalósítani, illetve fontos lenne a forgalmas játszóterek, parkok közelében illemhelyek létesítése is. A meglévő közösségi terek fenntartásán túl pedig hangsúlyt kell fektetni újak kialakítására is, mely a közösség igényeit figyelembe veszi. Ez már átvezet a következő intézkedési területre.

4.4. Kommunikáció és közösségi bevonás

VI. A lakossággal való kapcsolat erősítése

A településfejlesztés végső kedvezményezettjei minden esetben a lakosok kell, hogy legyenek. A modern és EU konform településvezetés nem hagyhatja figyelmen kívül a lakosság részéről felmerülő igényeket, melyek a település jövőjének meghatározásában, a megvalósuló fejlesztések feletti közösségi kontrollban, a fejlesztésekben való esetleges tényleges - tervezői, végrehajtói, ellenőrzői - részvételben nyilvánulnak meg. Mindezek mellett a lakosok közösségi szerveződéseinek mennyisége és minősége, a lakosság végzettségi szintjének alakulása nem csak indikátora, de alakítója is adott település versenyképességének. Így különösen hangsúlyos, hogy Süllysápon a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya jóval elmarad az

országos átlagtól (míg Magyarországon összességében a lakosság 15,5%-a rendelkezik diplomával, addig a városban ez az érték 8,5%).

Fontos kiemelni azt is, hogy a civil szervezetek egyben a helyi társadalom erősségének, kohéziójának is a kifejezői. Ugyanakkor a civil szervezetek fajlagos száma kedvezőtlen Súlysápon, ami a közösség szerveződésének, kohéziójának hiányosságaira világít rá.

Ezekből kiindulva - összhangban az Országos Területfejlesztési Koncepció 2. számú fókuszterületével, valamint Pest megye Területfejlesztési Programjának 1. célkitűzésével - a helyiekkel való folyamatos kapcsolattartás, a helyiek véleményének megismerése és bevonása, a részvételen alapuló fejlesztés gyakorlata, valamint a humán erőforrás minőségének javítása a következő intézkedési területeket indokolja Súlysápon, az előzetes vizsgálatok, és a fontosabb szereplők bevonásával készült eredmények alapján:

- o. Civil kezdeményezések felkarolása, támogatása;
- p. A lakosság véleményének, lakossági felmérések eredményeinek a beépítése;
- q. A XXI. századi kommunikáció online lehetőségeit megteremtő, hatékony közösségi weboldalnak a fejlesztése;
- r. A helyi lakosok végzettségi karakterisztikájának javítása, továbbtanulási lehetőségeinek kiszélesítése, a továbbtanulás támogatása, ösztönzése.

Konkrét intézkedésként javasoljuk közösségi rendezvények és események támogatását, a lakossági preferenciák mérését lakossági attitűd-elemzéssel, a település webfelületének felhasználóbarát átalakítását, valamint ösztöndíj-rendszer bevezetését a felsőoktatásban tanuló súlysági fiatalok részére.

Meglátásunk szerint az intézkedések által elért közösségi fejlődéssel növelhető lenne a lakosság életminősége, és erősödne helyi kötődése is. A közösségi igények becsatornázási lehetőségeinek bővülése a társadalmi integráció erősödését szolgálja. A közösségek és a bizalom erősítése, valamint az együttműködések ösztönzése és intézményesítése összességében a helyi identitás kialakítását, és megszilárdulását eredményezi. Az utóbbi évek, évtizedek kutatási és gyakorlati tapasztalatai alapján a tartós és hosszú távú fejlődés alapját egy településen/térségben éppen ez az erős identitás tudja megalapozni.

Mindezek elérését is szolgálja a lakosság és a vállalkozások tájékoztatásának hatékonyabbá tétele, melyekre nagyon szép gyakorlati példákat láttunk már. Egy nagyon jól megszerkesztett, átlátható és

könnyen kezelhető web-felület, illetve a közösségi média széleskörű eszköztára a legegyszerűbb, és leggyorsabb módon juttathatja el az információt az érintettekhez. De tapasztalataink alapján a - nyilván a település méretétől függően kialakított - kerületenként vagy utcánként végrehajtott képviselői/önkormányzati tájékoztatók illetve fórumok is nagyon eredményesek tudnak lenni.

A közösség erősödését szolgálná a diplomások számának növelése is. Az önkormányzat által működtetett ösztöndíj rendszerre is már számos jó gyakorlatot láttunk, de ehhez nyilván meg kell teremteni a forrást. A diplomások számának növelését szolgálná az is, ha a település a betelepülő lakosság esetén - különösen az általunk feltárt alapvetően jó lakókörülmények reklámozásával - koncentrálna a magasabb végzettségű réteg bevonására.

4.5. Turizmus

VII. Turizmusfejlesztés

A turizmus talán a COVID-19 járvány által leginkább érintett, legsérülékenyebb ágazat. Ugyanakkor a turizmus a járványt megelőző időszak gazdaságának egyik legdinamikusabban fekvő szektora volt, mely különösen Budapest, és áttételesen néhány agglomerációs terület számára jelentett kiemelkedő lehetőséget. Az előrejelzések alapján azonban, a vírus remények szerint várható megfékezése után, a turizmus, és kifejezetten a belföldi turizmus egyre gyorsabb ütemben történő újraindulását várják. Reálisan rövid-, közép-hosszú távon az egynapos vagy kiránduló turizmus lehet gazdaságfejlesztési cél. Így, bár ennek megalapozása körültekintő tervezést igényel, a fejlesztési stratégiában mindenképpen külön pontként szerepel az erre vonatkozó felvetés:

s. A helyi turizmus megalapozása, fejlesztése.

Az ezer lakosra jutó vendégéjszakák száma alapján a településen gyakorlatilag nincs jelen a turizmus. Az viszont meglátásunk szerint további, mélyebb vizsgálatokat igényel, hogy az egynapos turizmus szerepe mekkora a városban, illetve van-e lehetőség és megfelelő infrastruktúra, hogy előrelépés történhessen a szektort illetően. Úgy véljük, konkrét intézkedésként elsőként a turisztikai kereslet feltárására, látogató-felmérésre van szükség, amelyet az általános illetve a turisztikai-infrastruktúra felmérése kell, hogy kiegészítsen. Jelen helyzetben a turisztikai célú intézkedések körültekintő megalapozása szükséges, ugyanakkor úgy véljük, Sülysáp ismertségének, vonzerejének növelése a turizmus élénkítésén keresztül hosszabb távon a helyi gazdaság élénkítéséhez járulna hozzá.

4.6. Településmarketing

VIII. Településmarketing stratégia és imázs építés

Az ismertség és a vonzerő növelése nem csak a turizmus szempontjából lehet jelentős. Egy megfelelően kialakított és promótált település-imázs gyakorlatilag minden települési szereplő számára lehetővé teszi helyzetének, tevékenységének a pozicionálását. Az imázs a település sikerességének, versenyképességének egyik kritikus pontja, ezért mindenképpen a fejlesztési stratégiai elemeként kell kezelni. A település eladhatóságának növelése, a vonzó és egyedi arculat kialakítása egy szintetizáló, koordináló folyamatot, ami tudatos, stratégiai marketingtevékenység révén felépíti, formálja a település imázsát. Sülysápot egy terméknek kell tekinteni, amelyet a piacon akarunk értékesíteni. A település, mint területtermék alapmegjelenése pedig az imázsa, a róla alkotott kép, amely alapján a célcsoportok - a gazdasági szereplők, a lakosság, az ide látogatók - kialakítják a hozzá való viszonyukat. Így a településmarketingben nem csak az önkormányzat, hanem a lakosság, a civil szervezetek és a gazdasági élet, a magánszféra képviselőinek tevékenysége is benne foglaltatik. Ezek alapján fontosnak tartjuk, hogy a település stratégiája az alábbira is kitérjen:

t. Tudatos településmarketing kialakítása.

Véleményünk szerint először a városon belül kell megteremteni az egységes városidentitást (belső kommunikáció, vélemény- és hangulatalakítás), ami már szoros kapcsolatban van az egyes, korábban javasolt intézkedés-területekkel. Ennek hátterét a helyi társadalom gazdasági eredményei, önszerveződő képessége, kollektív élményei, valamint sikerei biztosítják. Ezután megfogalmazható Sülysáp közös jövőképe, és aztán erre építhető fel a város arculata és annak kommunikációja. Ennek kapcsán tehát javasoljuk egy jól megfogalmazott településmarketing stratégia kialakítását, kidolgozását.

A településmarketing stratégia egy imázs formájában megjeleníti, pozicionálja, kommunikálja a várost, majd a piaci folyamatokat, társadalmi igényeket az ellenőrzés, a folyamatos visszacsatolás útján követve dinamikusan alakítja azt, szoros kapcsolatot hozva létre a célcsoportok igényei és a városi tevékenységek között. A végső cél az, hogy Sülysáp képes legyen olyan kisugárzást adni, amivel a város polgárai, vállalkozói, a befektetők, a szolgáltatók és a látogatók is azonosulni tudnak, ezáltal hozzájárulva és erősítve a település versenyképességét.

Összegzés

A helyzetelemző munkarész összeállítása során többféle, összetett módszertani eszközzel tártuk fel Süllysáp város társadalmi, gazdasági sajátosságait, és határoztuk meg pozícióját a különböző területi szintek, a település-karakterisztika, valamint a településméret viszonylatában.

Vizsgálataink alapján Süllysáp minden összehasonlítási viszonylatban, több szempont mentén is kedvezőtlen helyzetű település, ugyanakkor a lakosság életkörülményeit tekintve az átlagosnál magasabb színvonalat képvisel. Településfejlesztési szempontból fontos a polgármester kiemelkedően magas támogatottsága, a településvezetéssel való elégedettség.

Demográfiai szempontból a lakosság a válsághoz növekvő és javuló szerkezetű tendenciával érkezett, ami elsősorban a betelepülő munkaképes-korú lakosságnak köszönhető. Az infrastruktúra és a szolgáltatások kiépítése jól követte a növekvő számú lakosság igényeit, ugyanakkor az alapellátások és közszolgáltatások (bölcsőde, óvoda, általános iskola, közmű, utak) a megyei és a járási értékekkel összehasonlítva - meglátásunk alapján - még fejlesztendők. Ugyanígy javítani valót érzékeltünk a társadalmi aktivitás, a civil tevékenységek tekintetében is.

Eredményeink alapján a járványt megelőzően Süllysápon kedvezőek voltak a foglalkoztatottsági mutatók, miközben az egy lakosra jutó jövedelem átlagon felül értéke magas bérigényekre utal. Mindennek pozitív következménye a jó életminőség (különösen a járás egészéhez képest) és a kellemes lakókörnyezet, azonban a helyi vállalkozások számára munkaerőhiányt, ezzel együtt magas bérköltségeket jelez. Vélhetően részben ennek is köszönhetően a vállalkozói szféra kis súllyal van jelen a városban. Fontos megállapítás, hogy a település aktív lakosságának jelentős részét teszik ki az ingázó munkavállalók, akik jövedelmüket nem helyben szerzik, és tudásukkal nem a helyi vállalkozásokat erősítik.

Süllysápon - a válságot megelőző időszak mutatószámai alapján - néhány nagyobb prosperáló cég működik, ezen felül kevés számú, jellemzően alacsony hozzáadott értéket előállító gazdasági szervezet üzemel. Tapasztalataink alapján, az átlagosnál nagyobb mértékű nettó árbevétel változás ellenére, alacsony jövedelmezőségi mutatók jellemzőek a városra. Bár a saját osztályozásunk szerint elvégzett sérülékenység-besorolás alapján Süllysáp a kevésbé veszélyeztetett települések közé tartozik, és a helyi vállalkozók körében viszonylag alacsony azoknak a szereplőknek az aránya, akik különösen kitettek a jelenlegi válsághelyzetnek, a vállalkozó felmérés alapján már a szélesebb körű kitettséget tapasztaltunk.

A kisebb vállalkozások szempontjából az agglomeráció nem jelent előnyt. Egyrészt a nehezen és drágán elérhető munkaerő, másrészt a megközelítési és közlekedési kapcsolatok miatt. Utóbbinak azért van nagy jelentősége, mert a város vállalkozásai jelentős versenyhátrányban vannak Pest megye jobb közlekedési kapcsolatokkal rendelkező településeihez képest. A versenyhátrányt fokozza az település alacsony tőkebevonó képessége is. Az elemzéseink arra mutattak rá, hogy Süllyápon az I. munkarész lezárásáig tartó, általunk vizsgált időszakban sem az önkormányzat, sem a vállalkozások és egyéb szereplők sem tudtak számottevő európai uniós támogatási forrást mozgósítani (ez azóta némiképp módosult).

A helyzetfeltárást követően a II. munkarész (hatásvizsgálat) kiemelt célja a válság első hatásainak felmérése és - a legfrissebb adatok alapján - a minél pontosabb helyzetkép meghatározása volt, koncentrálna a munkaerő-piaci helyzetre, valamint a vállalkozások állapotára.

A munkaerőpiaci vizsgálat már az év elején enyhe emelkedést mutatott a regisztrált álláskeresők számában, melyet erőteljes növekedés követett a veszélyhelyzet márciusi kihirdetésével. Az országos-megyei-fővárosi-járási-helyi adatok a veszélyhelyzet megszüntetését követően is együtt mozogtak. A növekedés intenzitása csökkent, de nem állt meg, utalva arra, hogy a bizonytalan helyzetben óvatosan terveznek a gazdasági szereplők. A Foglalkoztatási Szolgálat adatai alapján a közép-és felsőfokú végzettséggel rendelkező munkavállalókat érintette leginkább az elbocsátási hullám, mert bár az alapfokú végzettséggel rendelkezők a számban legnagyobb álláskeresői csoport, köztük arányaiban lényegesen kevésbé nőtt a regisztrált álláskeresők száma, mint a magasabb végzettségűek körében.

Süllyápon a nyilvántartott álláskeresők számának növekvő tendenciáját leköveti az álláskeresői járadékért folyamodók növekvő száma. Ezzel összefüggésben a vizsgálatunk az önkormányzat szociális ellátásért fordulóinak számának növekedését prognosztizálta.

A helyzetfeltáró rész alapján a válság hatásai által leginkább veszélyeztetett ágazatoknak kevésbé kitett a település. Ezzel összhangban, a cégnyilvántartás adatai alapján, 2020 nyár végéig nem volt látható jelentősebb számú megszűnő vállalkozás, ami azt jelzi, hogy az első akadályokat a helyi cégek nagyobb része áthidalta. Ugyanakkor a járvány második hulláma már nem csak a korábban bajba kerülő vállalkozások helyzetét súlyosbítja, de a válság továbbgyűrűzésével a kevésbé veszélyeztetett szektorokban működő vállalkozások is nehéz helyzetbe kerülhetnek.

Összességében arra jutottunk, hogy a város lemaradásban van az ország hasonló méretű településeihez képest, és a járáson, agglomeráción belüli helyzete sem a legtokéletesebb képet

mutatja. Ugyanakkor a Süllysáp hátrányos helyzetét adó szempontok jelentős része olyan tényező, amely tudatos munkával és beavatkozásokkal javítható, és ez magában rejti a hosszú távú fejlődés lehetőségét.

A következőkben, összegezve, röviden kitérünk azokra a célterületekre és irányokra, amelyek mentén a válság hatásait ellensúlyozó, a helyi gazdaság fejlesztése érdekében kidolgozott program felépítését ajánljuk. Felhívjuk rá a figyelmet, hogy a hosszú távú, tehát a járványhelyzet hatásain túlmutató sikeres fejlődés az egyes célterületek együttes kezelésével valósítható meg (az egyes célterületeken belüli - a 4. fejezetben részletesebben kifejtett - konkrétabb intézkedések egyfajta prioritását adó ütemezési javaslatunkat a 4. számú melléklet tartalmazza). A helyi fejlesztést úgy értelmezzük, mint egy minőségi javulást eredményező beavatkozást, melynek végső célja a lakosság életszínvonalának növelése.

Elsődleges feladatként jelentkezik Süllysáp gazdaságának élénkítése. Rövid távon mindenképpen a válság okozta hatások kivédése a prioritás, amely a különösen érintett ágazatok és vállalkozások segítségét, támogatását indokolja. Hosszabb távon azonban a település - munkahelyek szempontjából értelmezett - külső függőségét oldhatja, és bevételeit növelheti a helyi vállalkozások támogatása, a helyi gazdasági szféra élénkítése, az általuk realizálható munkahelyteremtés és adóbevétel emelkedés. Hasznos lehet ebben a szabályozási környezet, az adminisztráció, a bürokrácia folyamatos javítása, egyszerűsítése.

A helyi munkalehetőségek esélyt teremtenek arra is, hogy az amúgy elingázó lakosság a jövedelmeit ne máshol, hanem helyben költse, ezzel is visszaerősítve a helyi gazdaságot.

Bár a turisztikai fejlesztéseket a járványhelyzetnek is köszönhetően elkülönítve kezeltük, de szoros értelemben véve szintén a gazdaságélénkítés témakörébe tartoznak.

A gazdaság élénkítése során végig lehet gondolni azt is, hogy az utóbbi időszakban - nem csak a járvány következtében - felértékelődő rövid ellátási láncok, egészséges és megbízható élelmiszerellátás, valamint a stabil keresletet magáénak tudható agrárium lehet-e opció, hiszen a település környéki földek jó minősége, és a lehetséges fogyasztói kör közelsége a fővárosban/az agglomerációban erre alapot adhat.

A gazdaság élénkítésekor ismét ki kell emelni a tőkebevonó képesség növelésének, a rendelkezésre álló források bevonásának a fontosságát, valamint az erre való tudatos felkészülés szerepét, hiszen a következő programozási periódusban a Budapesttől elszakadó térség már elvileg jobb esélyekkel is indulhat ezekért.

A közlekedés és az infrastruktúra fejlesztésére irányuló lépések többcélúak lehetnek. Egyrészt az előzőekhez kapcsolódva javíthatják a települési vállalkozások versenyképességét, és oldhatják a

térségen belüli rosszabb közlekedés-földrajzi pozíciót. A főváros elérésének javulása fordítva is értelmezhető, hiszen Süllysáp elérhetősége is javul, ami a beszállítói kapcsolatok, az áru- és szolgáltatás-értékesítés, de akár a felvetett turisztikai fejlesztések terén is fontos lehet.

Másik fontos szempont, hogy a fejlesztések a lakosság életszínvonalát, életminőségét is tovább javítják, valamint lehetővé teszik, hogy a még vonzóbbá és elérhetőbbé váló város további népességet vonzzon. Ennek során határozott cél lehet további magasabban kvalifikált, magasabb jövedelemmel rendelkező réteg betelepülése (ennek az ösztönzési rendszerét érdemes lehet átgondolni). A kvalifikált álláskeresők nagyobb hányada egyben lehetőséget is jelent Süllysáp városa számára a vállalkozás-ösztönzési lépések során, akár a már meglévő vállalkozások erősítése, akár új vállalkozások indítása révén. Mindezek mellett a helyi megélhetési lehetőségek kibővítése és az infrastrukturális fejlesztések a már itt élő családok helyben tartásához is hozzájárulnak.

A környezettel valamint a klímavédelemmel kapcsolatos intézkedések szintén a helyi lakosok életminőségét és jól-létét tudják nagyban fokozni. Tekintve az unió zöldgazdasággal és környezettudatossággal kapcsolatos várható növekvő hangsúlyait és forrás-allokációit, ez a terület az előző két területtel, tehát a helyi gazdaságélénkítéssel, és a közlekedés- illetve az infrastruktúra fejlesztéssel is határozottan összekapcsolható.

A közösségbe történő „beruházások” sokszorosan megtérülnek, és az elégedettség valamint az identitás erősítésén keresztül visszahatnak magára a gazdaságra, a település versenyképességére is. A társadalmi integráció erősítésével, a civil aktivitás növelésével erős közösség jöhet létre, ami motorja lehet a helyi fejlődésnek. A helyi részvételen alapuló tervezés ennek biztos alapot szolgáltathat. A sikeres helyi fejlesztések leglényegesebb jellemzője (más típusú fejlesztésekhez képest) annak alulról építkező jellege. Fontos a helyi szereplők részvétele, mégpedig a folyamatok kezdeményezőjeként és ellenőrzőjeként, illetve hangsúlyos a helyi társadalom önálló döntési kompetenciája, saját mozgástere is. A közösségfejlesztés, a civil szervezetek támogatása mellett indokoltnak tartjuk az aktív szereplők, csoportok azonosítását, bevonását.

Fenti feladatokkal kapcsolatban folyamatos kommunikációra, valamint egy nagyon jól felépített és működtetett településmarketingre van szükség. A gazdaságélénkítés elsősorban a vállalkozó réteg megszólítását és bevonását, míg az átfogó helyi (gazdaság)fejlesztéssel kapcsolatos lépések megfogalmazása, végrehajtása és kontrolja a közösséggel történő folyamatos interakciókat és együttműködést kívánja meg.

A jól felépített településmarketing, valamint egy tudatosan felépített település-imázs a város külső és belső versenyképességét, összességében a hosszú távú prosperitást eredményezheti.

A település vezetőivel és szereplőivel történt egyeztetések figyelembe vételével, valamint a szakmai tapasztalatok és vizsgálataink alapján úgy véljük, a javasolt intézkedések és fejlesztési prioritások mentén Súlysáp a COVID-19 pandémia negatív hatásainak kivédése, illetve a járvány helyzet konszolidálódása után hosszú távú fejlődési pályára léphet.

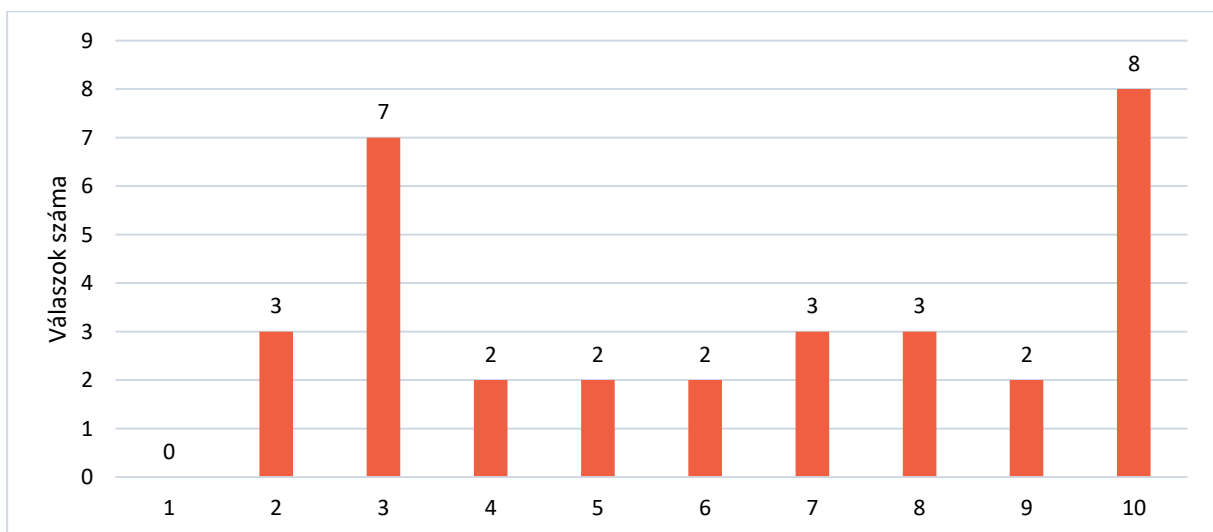
Mellékletek

1. számú melléklet: A felmérésben résztvevő vállalkozások létszáma és megoszlása ágazatok szerint, 2020

Ágazat (GFO besorolás szerint)	Válaszadók száma (fő)	Megoszlás (%)
Egyéb szolgáltatás	5	15,6
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenységek	4	12,5
Építőipar	4	12,5
Szórakoztatóipar	4	12,5
Vendéglátás	4	12,5
Humán-egészségügyi, szociális ellátás	3	9,4
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	3	9,4
Információ, kommunikáció	2	6,3
Kereskedelem, gépjárműjavítás	2	6,3
Feldolgozóipar	1	3,1
Összesen	32	100,0

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2020

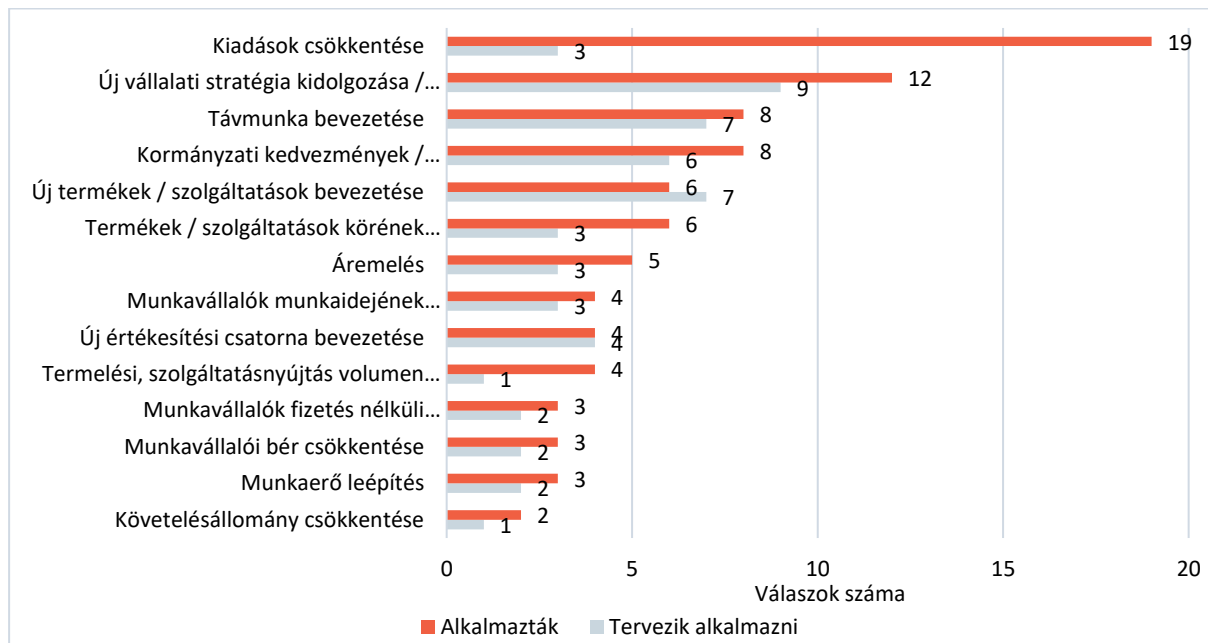
2. számú melléklet: A megkérdezett vállalkozások megoszlása a járvány veszélyességének megítélése alapján

Megjegyzés: 10 fokozatú skálán, ahol: 1=egyáltalán nem -10= teljes mértékben

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2020

3. számú melléklet: A felmérésben résztvevő vállalkozások száma az alkalmazott és tervezett válságkezelő eszközök szerint

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2020

4. számú melléklet: A javasolt intézkedések és ütemezési javaslatuk

Beavatkozási terület	Javasolt intézkedés	Tevékenységek	Azonnali	Rövid	Közép	Hosszú
			távú			
beavatkozást igényel						
Gazdaságélénkítés	Gazdasági intézkedések	Nehéz helyzetbe kerülő vállalkozások támogatása				
		Nehéz helyzetbe került munkavállalók támogatása				
		Helyi vállalkozások támogatása				
		További, célzott gazdasági felmérés				
	Tőkebevonó képesség növelése	Pályázati tevékenység fejlesztése				
		Felkészülés a következő uniós költségvetési ciklus támogatásainak lehívására				
Infrastruktúra és közlekedés	Közlekedés-fejlesztés	Közutak fejlesztése, járdák, úttestek felújítása				
		Kerékpárutak, tárolókapacitás fejlesztése				
		Zajvédelem, zajszennyezés csökkentése				
	Infrastruktúra-fejlesztés	Esővíz elvezetési rendszer felülvizsgálata és korszerűsítése/karbantartása				
		Köznevelési intézmények fejlesztése				
Klímavédelem	Fásítás, füvesítés, zöldterületek területének növelése	Útmenti területek fásítása, meglévő növényzet karbantartása				
		Zöldterületek minőségének javítása				
		Közösségi terek fenntartása/kialakítása				
Kommunikáció	Lakossággal való kapcsolat erősítése	Civil kezdeményezések felkarolása, támogatása				
		Lakossági felmérések				
		Weboldal fejlesztése és működtetése				
		Továbbtanulás támogatása				
Turizmus		Turizmusfejlesztés				
Településmarketing		Marketingstratégia és imázs kialakítása				

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2020

